

6/2024. (IX.25.) rektori utasítás
a Károli Gáspár Református Egyetem
Kutatásetikai Szabályzatáról

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 13. § (1) bekezdésében, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem (a továbbiakban: Egyetem) Szervezeti és Működési Szabályzat, Szervezeti és Működési Rend (a továbbiakban: SZMR) 64. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az SZMR 63. § (7) bekezdés a) pontja szerinti irányítási feladatkörömben eljárva a következő utasítást adom ki:

1. § Az Egyetem Kutatásetikai szabályzatát (a továbbiakban: Szabályzat) jelen utasítás 1. sz. melléklete tartalmazza.
2. § Jelen utasítás a honlapon történő közzététellel 2024. szeptember 25. napján lép hatályba.

Budapest, 2024. szeptember 25.

Prof. Dr. Trócsányi László Henrik s.k.,
rektor

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

KUTATÁSETIKAI SZABÁLYZATA

A Károli Gáspár Református Egyetem (a továbbiakban: Egyetem) elkötelezett amellett, hogy biztosítsa a kutatás nemzetközi alapelveinek, a kutatás maximális minőségének és megbízhatóságának érvényesülését, valamint, hogy elkerülje a kutatásintegritást veszélyeztető vagy sértő körülmények bekövetkezését, ezért az alábbi Kutatásetikai szabályzatot adja ki.

Általános rendelkezések

1. § (1) A Szabályzat hatálya az Egyetem oktatóira, kutatóira, hallgatóira, vendégoktatókra, vendégkutatókra, vendéghallgatókra, az Egyetemen működő kutatócsoportok, műhelyek tagjaira, kutatásokban közreműködőkre (a továbbiakban együtt: kutató), valamint kutatások résztvevőire terjed ki.

(2) A Szabályzat hatálya kiterjed minden egyetemi saját forrásból, hazai vagy külföldi támogatásból, pályázati forrásból megvalósuló kutatásra.

2. § (1) Az Egyetem karai kötelesek kari kutatásetikai szabályzatot alkotni és kutatásetikai engedélyezési eljárást lefolytatni.

(2) A kari szabályzatoknak rendelkeznie kell a kutatásetikai engedélyezési eljárás folyamatáról, a Kari Kutatásetikai Bizottság működési rendjéről és a kutatásetikai engedélyek nyilvántartásának rendjéről.

(3) A kari kutatásetikai szabályzatot az Egyetemi Tudományos Tanács előzetes jóváhagyásával a Kari Tanács fogadja el. Amennyiben nem kerül speciális kari kutatásetikai szabályzat elfogadásra, illetve a kari szabályzatban nem szabályozott kérdésekben, jelen szabályzat rendelkezéseit kötelesek a kutatók alkalmazni.

Alkalmazandó normák

3. § Az Egyetem kutatói, akik kutatásokat irányítanak, illetve azokban részt vesznek, a Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai kódexe, a kutatási integritásról szóló Szingapúri nyilatkozat, a Hongkongi alapelvek, a Magna Charta Universitatum elvei, valamint az ALLEA Kutatási integritás európai magatartási kódexének alapelvei és iránymutatásai, továbbá az európai és hazai szakmai szervezetek etikai és kutatásintegritási ajánlásai alapján kötelesek kutatásaik során eljárni, valamint kötelesek alkalmazni és betartani a 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet, GDPR) rendelkezéseit.

Értelmező rendelkezések

4. § E szabályzat alkalmazásában:

1. *Adatkezelés:* a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés,

tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés. (GDPR 4. cikk)

2. *Adatkezelő*: az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza; ha az adatkezelés céljait és eszközeit az uniós vagy a tagállami jog határozza meg, az adatkezelőt vagy az adatkezelő kijelölésére vonatkozó különös szempontokat az uniós vagy a tagállami jog is meghatározhatja. (GDPR 4. cikk)

3. *Adatmenedzsmet*: a kutatási adatokkal kapcsolatban végzett művelet, különösen az adatok átadása, tárolása, metaadatokkal történő ellátása.

4. *Beosztott/részvevő kutató*: egy kutatócsoport tagja.

5. *Hozzájárulás*: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez (GDPR 4. cikk. 11.)

6. *Kutatás*: megismerésre, új tudás megszerzésére, elméletek kialakítására vagy ellenőrzésére irányuló tevékenység.

7. *Kutatási adatok*: a kutatással kapcsolatos személyes adatokat már nem tartalmazó bármely adat, adatbázis, információ.

8. *Kutatás résztvevője*: azon személy, akit a kutatás közvetlenül érint, akinek a megfigyelésére vagy akivel kapcsolatos adatok gyűjtésére a kutatás kapcsán sor kerül.

9. *Kutatás közreműködője*: az a természetes személy, aki a kutatás lebonyolításában a kutatásvezető irányítása alatt részt vesz.

10. *Kutatásvezető*: egy dokumentált kutatási projekt alapján meghatározott, az adott projektre vonatkozóan vezető és felelős szerepkörrel felruházott személy. Kutatásvezető csak minősített (PhD) kutató lehet. A kutatásvezető személye többnyire elfogadott pályázati támogatás szerint is definiált, de kutatási tevékenység pályázat nélkül is megvalósulhat. Egyéni kutatást kivételes esetben nem minősített kutató is végezhet, de ez esetben a kutatás mellé a tanszékvezető minősített (PhD) szupervizort jelöl ki.

11. *Kutatócsoport*: egy vagy több téma vizsgálatára szerveződött formáció, amelyet a kutatócsoport munkájáért felelős kutató vezet (kutatócsoport-vezető). Egy kutatócsoport-hoz több vezető kutató is tartozhat.

12. *Különleges adat*: a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok (GDPR 9. cikk)

13. *Műhelymunka-témavezető*: a műhelymunka témavezetője MA, MSc vagy MD végzettséggel rendelkező oktató. Amennyiben a műhelymunka témavezetője nem rendelkezik PhD fokozattal, úgy a kutatással kapcsolatos végső felelősség a műhelymunka témavezetőjét kijelölő fokozattal rendelkező kutatót terheli. A műhelymunka-témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék/intézet/központ vezetőjének hatásköre.

14. *Publikáció (tudományos közlemény)*: a kutatási eredmények szóbeli (előadás) vagy írásban (különböző műfajú publikációk) történő közzététele.

15. *Szakdolgozati-témavezető*: a szakdolgozati munkát felügyelő oktató-kutató. A szakdolgozat témavezetője lehetőség szerint PhD fokozattal rendelkezik. Amennyiben a szakfelelős nem minősített oktató számára engedélyezi a szakdolgozati témavezetést, a szakdolgozat kapcsán végzett kutatás végső felelőssége a szakfelelőst terheli.

16. *Személyes adat*: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen

valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható. (GDPR 4. cikk)

17. *Témavezető*: a PhD-képzésben az az oktató, kutató, aki teljeskörűen felelős a PhD hallgató tudományos tevékenységéért, valamint a hallgató tudományos munkájának irányításáért és segítéséért.

18. *Vezető kutató*: olyan PhD fokozattal rendelkező kutató, aki minősítése révén jogosult önálló kutatás végzésére, valamint arra, hogy más, minősítéssel nem rendelkező beosztott kutató munkáját felügyelje.

Alapelvek

5. § (1) A kutatás során a kutatónak tisztességesen kell eljárnia, azaz pontosan be kell számolnia a kutatási folyamatról, figyelembe kell vennie az alternatív véleményeket, tartózkodnia kell az alaptalan, illetve a dolgokat jobb vagy rosszabb színben feltüntető állításoktól.

(2) A kutatónak lelkiismeretesen kell eljárnia, azaz a szakma, tudományág szabályainak megfelelő módszereket kell alkalmaznia, és a lehető legnagyobb gondossággal kell eljárnia a kutatás megtervezésében, lebonyolításában, a beszámolás során, az eredmények terjesztésében és a publikáláskor.

(3) A kutatónak tisztelettel kell lennie a kollégák, a kutatás résztvevői, a társadalom, az ökoszisztémák, a kulturális örökség és a környezet iránt.

(4) A kutatás során törekedni kell az átláthatóság biztosítására, világos legyen az, hogy a kutatás eredményei milyen adatokon alapulnak, azok hogyan keletkeztek és milyen érdekek játszottak szerepet a kutatásban.

(5) A kutatónak fenn kell tartania a függetlenségét, azaz kizárni minden olyan beavatkozást, amely a módszerek megválasztása, adatok gyűjtése, közlések megfogalmazása terén nem tudományos területről (például politikai vagy üzleti szereplőktől) érkezik. Egyúttal elhárítani minden olyan tudományos területről érkező befolyásolási kísérletet, amely nem a tudományos érvelés szabályait követi.

(6) A kutatónak felelősséget kell vállalnia a kutatásért és annak publikálásáért, azaz figyelembe kell vennie más érintettek érdekeit, amíg az a függetlenség elvével nem ütközik, továbbá azt, hogy milyen kutatás tekinthető tudományosan, illetve társadalmi szempontból relevánsnak. A kutatónak figyelemmel kell lennie az elszámoltathatóságra, mely az ötlettől a publikációig tartó kutatás, annak irányítása és szervezése, a képzés, a felügyelet, a mentorálás, valamint a kutatás tágabb hatásai terén is érvényesül.

Kutatásetikai normák

6. § (1) A kutatás során a kutatók kötelesek a tudományág normáit betartani.

(2) A kutatás tervezése és megvalósítása során a kutatóknak törekedniük kell a környezettudatos, klímasemleges és fenntarthatóságot szem előtt tartó kutatási módszerek és eszközök előnyben részesítésére.

(3) A kutatás során törekedni kell a hasznosítható eredmény pontos meghatározására, fel kell mérni a lehetséges hasznosítási módok előnyeit, hátrányait, következményeit.

(4) Üzleti titkot tartalmazó kutatás esetén a kutatónak az üzletititok jogosultjával kötött megállapodása szerint kell eljárnia, az üzleti titoknak minősülő adat az üzleti titok jogosultjának engedélyével használható fel.

7. § Minden kutatásnak van felelős vezetője. A kutatásvezető felelős a kutatás tudományos integritásáért, a kutatásetikai engedély megszerzéséért, a személyes adatok kezeléséért, a kutatás lebonyolításáért és az eredmények nyilvánosságra hozataláért. Ugyanakkor a kutatásban közreműködők is felelőssé tehetőek, amennyiben nem ismerik és/vagy nem tartják be a rájuk vonatkozó szabályokat, normákat és a kutatásvezető utasításait.

8. § (1) A kutatás során tekintettel kell lenni a vizsgált közösség, személy vagy szervezet mindennapi életére, működésére. A kutatás tervezése során fel kell mérni, hogy a kutatás maga, illetve a kutatás eredményei milyen hatást gyakorolhatnak az érintett közösségre, személyre szervezetre és mérlegelni kell a társadalmi hasznokat és kockázatokat.

(2) Amennyiben a kutatás résztvevői gyermekek, különösen gondosan kell vizsgálni a kutatás esetleges hatásait. Ilyen esetben – még ha személyes adatok kezelésére nem is kerül sor – elvárás kikérni a szülők, gondviselők hozzájárulását, tájékoztatni őket a várható kutatásról és biztosítani a részletesebb tájékozódás lehetőségét is, személyes adatok kezelése esetén pedig kötelező a gondviselő hozzájárulását kikérni.

(3) A kutatás résztvevőitől csak megfelelő tájékoztatás után, beleegyezésükkel kérhető információ.

(4) Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a döntésük meghozatalában támogatásra szoruló csoportok tagjai döntésükhöz szükség esetén a jogszabályokban meghatározottakon túli segítséget is kapjanak.

(5) Amennyiben a kutatás résztvevői a kutatást végző vagy abban közreműködő személy által nyújtott szolgáltatás igénybe vevői, foglalkoztatottjai, hallgatói, különös gondot kell fordítani a résztvevők kutatásban való részvételének önkéntességére, és arra, hogy a kutatás lebonyolításának körülményei egyértelművé tegyék, hogy a kérdéses személynek a kutatásban való részvétele vagy attól távolmaradása, a kutatás során szerzett információk semmilyen módon nem befolyásolják jogviszonyuk tartalmát.

9. § A kutatás tervezése során kockázatkezelési tervet kell készíteni, fel kell mérni a kutatókat és a kutatás közreműködőit érő esetleges veszélyeket, ezek elkerülésére előzetes intézkedéseket kell tenni. A kutatás közreműködőit fel kell készíteni az esetleges veszélyes szituációk kezelésére és biztosítani kell számukra a szükséges támogatást, illetve a szabad döntés lehetőségét.

10. § (1) Minden kutatás esetén vizsgálni kell az esetleges érdekütközéseket és ezek hatásait. A kutatás függetlenségére kockázatot jelent, ha

- a) a kutatás támogatója a kutatás bizonyos eredményében érdekelt,
- b) a kutatásban közreműködő egyes partnerek, hatóságok érdekeltek bizonyos eredményekben,
- c) a kutatás résztvevői érdekeltek valamilyen sajátos eredményben.

(2) A kutató feladata, hogy az (1) bekezdés szerinti kockázatos esetekben is semlegesen járjon el, ismerje meg a különféle érdekeket és számoljon azok lehetséges hatásaival.

11. § A kutatásról való beszámolás és publikálás során, a kutatók beszámolnak eredményeikről és módszereikről, mely beszámolásnak ki kell terjednie a külső szolgáltatások, mesterséges intelligencia és automatizált eszközök igénybevételének megjelölésére. A külső szolgáltatások, mesterséges intelligencia és az automatizált eszközök igénybevétele meg kell, hogy feleljen a tudományág elfogadott normáinak. A külső szolgáltatások, mesterséges intelligencia és automatizált eszközök igénybevétele ellenőrizhető kell, hogy legyen.

12. § A kutatónak tiszteletben kell tartania mások szellemi termékeit, így többek között a kutatási eszközöket, kutatási ötleteket, szabadalmakat. A kutatás során keletkező szellemi tulajdon jogát a kutatás tervezése során rendezni kell, arról lehetőség szerint előzetesen megállapodást kell kötni. A szellemi tulajdon kezelése tekintetében az Egyetem Szellemi Tulajdonkezelési Szabályzatában foglaltakat be kell tartani.

13. § (1) A kutatómunka eredményeinek bemutatása, bármely szóbeli és írásbeli formában a nyilvánosság elé tárása publikációnak minősül. A publikáció során fel kell tüntetni a szerzőket, a szerzők minőségét és affiliációját.

(2) Az Egyetem kutatója, oktatója, doktori iskolával jogviszonyban álló doktorandusza köteles affiliációként megjelölni az Egyetemet.

(3) Amennyiben a kutatás külső partnerrel való együttműködésben valósul meg, az együttműködés során a feleket megillető jogokról és kötelezettségekről, különösen a partnerek felelősségéről, a publikációról és a szellemi tulajdonról írásbeli megállapodásban kell a feleknek rendelkezni.

(4) A technikai, pénzügyi, egyéb nem tudományos hozzájárulás nem hoz létre szerződésget. A szerződési kritériumoknak meg nem felelő közreműködőket a publikációban meg kell említeni.

A kutatásintegritás megsértése

14. § A kutatásintegritást sérti és kutatási köteleességszegés a koholmány előállítás, a hamisítás és a plagizálás.

15. § (1) A kutatónak minden esetben el kell kerülnie az empirikus adatok manipulálását, ide nem értve az esetleges adathibák vagy kiugró értékek szakma szabályai szerinti és dokumentált kezelését.

(2) Az adatok manipulálásának minősül az adatok egy részének figyelmen kívül hagyása, az elvárttal ellentétes hatások be nem mutatása, az összefüggések hiányának be nem mutatása.

(3) Kerülendő továbbá az empirikus adatok egyoldalú bemutatása, a megtévesztő vagy félrevezető ábrák alkalmazása is.

(4) Tudományos csalásnak minősül a kutatás dokumentációjának utólagos módosítása – kivéve, ha az a korábban nem ismert tények rögzítését célozza, azonban ebben az esetben is jelezni kell a módosítás tényét.

16. § A kutató saját nevében saját kutatásai eredményét teheti közzé. Amennyiben más kutatások eredményeit idézi a publikáció során azt kizárólag a tudományos idézés szabályai szerint teheti meg. Ez a szabály vonatkozik a saját korábban megjelent publikációkra is.

17. § A mesterséges intelligencia vagy az automatizált eszközök használatának elrejtése, nem transzparens vagy lekövethető bemutatása a tartalom létrehozásában vagy megfogalmazásában sérti a kutatásintegritást.

18. § (1) A kutatásintegritás közvetlen megsértésén túl egyéb elfogadhatatlan gyakorlatoktól is kötelesek a kutatók tartózkodni, ilyen gyakorlatok különösen:

- a) szerzőség manipulálása vagy más kutatók publikációkban játszott szerepének csökkentése,
- b) a saját korábbi publikációk jelentős részének, beleértve a fordításokat, újra megjelentetése az eredetire való megfelelő hivatkozás nélkül („önplagizálás”),
- c) szelektív hivatkozások a saját megállapítások hangsúlyozása, illetve a szerkesztők, a bírálók vagy a kollégák szimpátiájának elnyerése érdekében,
- d) kutatási eredmények visszatartása,
- e) annak lehetővé tétele, hogy a támogatók/szponzorok veszélyeztessék a kutatási folyamat függetlenségét, vagy olyan eredményközlés, amelynek célja torzító megállapítások közzététele vagy terjesztése,
- f) a tanulmányok bibliográfiájának szükségtelen bővítése,
- g) a kutatók rosszindulatú megvádolása kötelességszegéssel vagy a jó kutatási gyakorlatok más módon történő megsértésével,
- h) a kutatási eredmények hamis bemutatása,
- i) a megállapítások fontosságának és gyakorlati alkalmazhatóságának eltúlzása,
- j) más kutatók munkájának késleltetése vagy akadályozása,
- k) visszaélés a rangidős beosztással a kutatási integritás megsértésének bátorítására,
- l) a kutatási integritás mások általi, vélt megsértésének figyelmen kívül hagyása, illetve az intézmények általi kötelességszegésre vagy a kutatási integritás más jellegű megsértésére adott nem megfelelő válaszok eltussolása,
- m) a kutatás minőség-ellenőrzését veszélyeztető szaklapok ún. parazita folyóiratok alapítása vagy támogatása.

Szankciók

19. § (1) A kutatásetikai normák és a kutatásintegritás megsértését az Egyetem elítéli és szankcionálja. A Kutatásetikai Bizottság ténymegállapításai alapján helye van munkajogi, polgári jogi és büntetőjogi intézkedések kezdeményezésének is.

(2) Az Egyetem az elfogadhatatlan gyakorlatok kialakulásának megelőzésére erőfeszítéseket tesz. Képzésekkel, felügyelettel és mentorálással, valamint a pozitív és támogató kutatási környezet kialakításával törekszik megelőzni és megszüntetni az elfogadhatatlan gyakorlatokat.

Adatkezelés és adatmenedzsment

20. § A kutatás során különös gondot kell fordítani az adatok kezelésére.

21. § (1) Az Egyetemen folyó kutatások alapját sok esetben személyes adatok képezik. Minden adatot személyes adatnak kell tekinteni, amely alapján természetes személy azonosítható, illetve, ami ilyen adathoz kapcsolható. A kutatás során be kell tartani a személyes adatok kezelésére vonatkozó európai és hazai szabályozásokat, különösen a GDPR-t és az Egyetem Adatkezelési Szabályzatát, amelyet minden kutatás kapcsán át kell tekinteni.

(2) A kutatás során alkalmazni kell a GDPR alapelveit, amelyek a jogszerűség, a tisztességes eljárás és átláthatóság, a célhoz kötöttség, az adattakarékosság, a pontosság, a korlátozott tárolhatóság, az integritás és a bizalmas jelleg. Az adatkezelő felelős a GDPR alapelveinek való megfelelésért továbbá képesnek kell lennie e megfelelés igazolására („elszámoltathatóság”).

22. § (1) A személyes adatok kezelése során különösen az alábbi szempontokat kell alkalmazni:

a) a teljes kutatási folyamat során fokozott figyelmet kell fordítani a személyes adatok védelmére. Az adatvédelmi és adatbiztonsági szabályokra történő kioktatás megtörténtéről az 1. sz. melléklet szerinti Kutatásintegritási nyilatkozatot teszik a kutatás közreműködői és a kutatásvezető,

b) a kutatás tervezése során pontosan meg kell határozni a személyes adatok kezelésének célját, ezzel szoros összefüggésben a kezelni kívánt személyes adatok körét, csak annyi és olyan adat kezelésére kerüljön sor, amennyi és amely ténylegesen szükséges a kutatás céljának eléréséhez,

c) biztosítani kell az érintettek jogainak érvényesítését. Át kell tekinteni az érintettek jogaira és jogainak érvényesülésére vonatkozó szabályokat, így különösen, de nem kizárólag a személyes adatok kezeléséhez adott hozzájárulás visszavonásának jogát, a kezelt személyes adatokhoz való hozzáférés jogát, az automatizált adatkezelésen alapuló döntés (pl. profilalkotás) elleni kifogás jogát. Joghatással bíró automatizált adatkezelésen alapuló döntés például egy online hitelkérelem automatikus elutasítása vagy emberi beavatkozás nélkül folytatott online munkaerő-toborzás. Minden érintett számára biztosítani kell az említett jogok lehető legegyszerűbb érvényesítésének lehetőségét és annak módjáról az érintetteket tájékoztatni kell,

d) a kutatás során az érintetteknek megfelelő, előzetes tájékoztatást kell adni és alapesetben a tájékoztatáson alapuló hozzájárulásukat kell kérni személyes adataik kezeléséhez. A kutatás során biztosítani kell az információs önrendelkezési (személyes adatok védelméhez fűződő) jog érvényesülését. Az adatkezelési tájékoztató elérhető a kre.hu/adatvedelem oldalon,

e) az érintettek számára biztosítani kell annak lehetőségét, hogy – annyiban, ha a célok ezt lehetővé teszik – csak egyes kutatási területekre vagy a kutatási projekteknek csupán bizonyos részeire vonatkozóan adjanak hozzájárulást,

f) a személyes adatok kezelése az érintettek előzetes tájékoztatása nélkül is lehet jogszerű, ha az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek (GDPR 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja). Főszabályként minden esetben az előzetes tájékoztatáson alapuló önkéntes hozzájárulás (GDPR. 6.cikk (1) bekezdés a) pont) alkalmazandó, az f) pont szerinti jogalap alkalmazására csak különösen indokolt esetben, a kutató által elvégzett és dokumentált (szükség szerint az adatvédelmi tisztviselőnek bemutatott) érdekmérlegelést követően kerülhet sor. Különösen indokolt esetről beszélhetünk akkor, ha az érintett tájékoztatása lehetetlennek bizonyul vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne. E helyzet állhat elő különösen akkor, ha az adatkezelés közérdekű archiválás célú, tudományos és történelmi kutatási célú vagy statisztikai célú szolgál. E tekintetben az érintettek számát, az adatok korát, valamint az elfogadott megfelelő garanciákat figyelembe kell venni. Azt, hogy az érintett tájékoztatása lehetetlennek bizonyul vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne, a kutatónak esetenként kell megvizsgálnia és dokumentálnia,

g) a gyermekek jogainak kiemelt védelme: amennyiben a kutatás során gyermekek személyes adatainak kezelésére is sor kerül, 16 éves kor alatt a gyermek felett szülői felügyeleti jogokat gyakorló személy adhat hozzájárulást a gyermek helyett; ha a gyermek a 16. életévét betöltötte, de 18 év alatti, akkor a gyermeknek az adatkezeléshez való hozzájárulása csak a gyermek felett szülői felügyeleti jogokat gyakorló személy jóváhagyásával lesz érvényes,

h) a nyilvántartásokból nyert információk összevetésével a kutatók jelentős értékű új tudásra tehetnek szert. A kutatási eredményeket a nyilvántartások segítségével javítani lehet, mivel az adatok a lakosság szélesebb körétől származnak. A társadalomtudományokban a nyilvántartások alapján végzett kutatásokkal a kutatók lényeges ismeretekre tehetnek szert több társadalmi körülmény – mint például a munkanélküliség és az iskolai végzettség – egyéb életkörülményekkel való hosszú távú összefüggéséről. A nyilvántartások alapján elért kutatási eredmények szilárd, színvonalas tudást nyújtanak, mely alapul szolgálhat a tudásalapú szakpolitikák kidolgozásához és végrehajtásához, javíthatja számos ember életminőségét, valamint fokozhatja a szociális szolgálatok hatékonyságát. A tudományos kutatás megkönnyítése érdekében a személyes adatok az uniós vagy a tagállami jogban meghatározott megfelelő feltételek és garanciák mellett tudományos kutatási célból kezelhetők (GDPR Preambulum (157)),

i) a személyes adatok kezelésének időtartamát előzetesen meg kell tervezni. A személyes adatok kezelését azonnal meg kell szüntetni, amint azt már a kutatás nem teszi szükségessé. A személyes adatok kezelésének megszüntetése a személyes adatok végérvényes visszavonhatatlan megsemmisítésével történik. A személyes adatok megsemmisítését jegyzőkönyvben kell dokumentálni. Dokumentálni kell azt is, amikor a kutatás során kezelt személyes adatoknak csak egy része kerül megsemmisítésre egyidejűleg rögzítve a személyes adatok továbbra is kezelt körét,

j) adatvédelmi incidens: a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi. Adatvédelmi incidensnek kell tekinteni többek közt, ha a kezelt személyes adatokhoz illetéktelenek férhettek hozzá, az adathalászatot, eszköz elvesztését/ellopását, informatikai rendszer feltörését, személyes adatok jogosulatlan szóbeli közlését, személyes adatok nagy nyilvánosság előtti jogellenes közzétételét, személyes adatok téves címzett részére történő elküldését. Az adatvédelmi incidenst jelenteni kell az Egyetem adatvédelmi tisztviselőjének.

23. § A kutatás előkészítése során Adatkezelési tervet kell készíteni (2. sz. melléklet), amely tartalmazza az adatkezelés jogalapját, a kezelt személyes adatok körét, az adatkezelés módját, az érintettek jogérvényesítését biztosító intézkedéseket, valamint a személyes adatok védelmével kapcsolatos intézkedéseket. Az Adatkezelési tervet csatolni kell a kutatásetikai engedély iránti kérelemhez. A kutatással kapcsolatos, a GDPR 5. cikk (1) bekezdésének, valamint a GDPR 13-15. cikkeinek megfelelő adatkezelési tájékoztatót az Adatkezelési terv alapján, legkésőbb a személyes adatok kezelésének tényleges megkezdéséig kell elkészíteni. A tájékoztató jóváhagyására a Rektori Hivatal vezetője jogosult. Személyes adatok kezelésével kapcsolatos kérdésekben a kutatók az Egyetem adatvédelmi tisztviselőjéhez fordulhatnak, aki a GDPR 39. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében tájékoztat és szakmai tanácsot adhat a kutató részére a GDPR, valamint az egyéb uniós vagy tagállami adatvédelmi rendelkezések szerinti kötelezettségeikkel kapcsolatban.

A tudományos adatok átláthatósága és nyilvánossága

24. § A tudományos adatok kezelése során az integritás biztosítása és a tudomány fejlődése érdekében a lehető legszélesebb körű nyilvánosságot és átláthatóságot kell biztosítani. Az átláthatóság érdekében javasolt az Open Science eszközök minél szélesebb körű alkalmazása.

25. § (1) A tudományos értékű adatok kezelésének tervezésekor az alábbiakra kötelesek figyelemmel lenni a kutatók:

a) előzetes leírást kell készíteni arról, hogy milyen tudományos értékű adatok gyűjtésére kerül sor a kutatás során. Az adat fogalmát ebben az esetben tágan kell értelmezni, kiterjesztve a kvantitatív adatok

mellett a kvalitatív kutatások adataira, de akár fényképekre, filmfelvételekre, valamint internetről, mesterséges intelligencia igénybevételevel gyűjtött adatokra is,

b) be kell mutatni a kutatási témában már elérhető adatokat és le kell írni, hogy azok miért nem alkalmasak a kutatási kérdés megválaszolására. Ez világossá teszi a tervezett kutatás értékét, és az adatgyűjtés szükségességét,

c) meg kell tervezni, hogy milyen formátumú adatok kerülnek terjesztésre, illetve archiválásra,

d) meg kell tervezni, hogy a létrehozott, illetve gyűjtött kutatási adatok mellett milyen metaadatok rögzítésére kerül sor, amelyek segítik az adatokhoz később hozzáférőknek az adatok pontosabb megértését,

e) meg kell tervezni, hogy az összegyűjtött adatok tárolására hol, milyen formában kerül sor. A tárolással kapcsolatos legjobb gyakorlat az (anonimizált) adatok többszörös, eltérő helyeken történő tárolása,

f) világossá kell tenni, hogy a kutatás során ki vállal felelősséget az adatok gondozásáért a teljes adatciklus során,

g) rögzíteni kell, hogy ki rendelkezik a létrehozandó adatok, illetve az esetleges egyéb szellemi termékek tulajdonjogával,

h) meg kell tervezni, hogy milyen formában, milyen körben, mikor és hol lesznek elérhetők a kutatás adatai,

i) meg kell tervezni, hogy milyen forrásból fedezhetők az adatok nyilvánossá tételének, illetve archiválásának költségei.

(2) Ha a kutatás során az adatok típusát, vagy az adatkezelés folyamatát, az adatok megőrzésében vagy közzétételében változás történik, akkor az Adatkezelési tervet frissíteni kell. Célhoz kötött adatkezelési hozzájáruló nyilatkozat az adatkezelési cél változása esetén megismétlendő.

Egyetemi Kutatásetikai Bizottság

26. § (1) Az Egyetemen a kutatásintegritási és kutatósetikai ügyek megvitatására, kutatósetikai normasértések kivizsgálására, valamint kutatósetikai engedélyek kiadására Egyetemi Kutatósetikai Bizottság (a továbbiakban: EKB) működik.

(2) Az EKB a rektor által létrehozott 3 fős testület.

(3) Az EKB elnöke a tudományos és innovációs rektorhelyettes, két további tagját a karok kutatói közül a rektor kéri fel és bízta meg. A rektori megbízólevél 3 éves megbízásra adható ki.

(4) Az EKB az adott egyedi eljárás szerinti szakértőket vehet igénybe (pl. tudományterületi, adatvédelmi). A szakértők az EKB ülésein szavazati joggal nem rendelkeznek. Amennyiben a kutatósetikai engedélyezés tárgyát képező kutatásban személyes adatkezelés történik, vagy ez nem egyértelműen állapítható meg, akkor adatvédelmi tisztviselő bevonása szükséges.

(5) Az EKB működését az Egyetemi Tudományos Tanács felügyeli.

(6) Az EKB titkári feladatait a tudományos és innovációs rektorhelyettes által kijelölt személy látja el.

27. § (1) Az EKB feladata és hatásköre:

a) általános kutatósetikai kérdésekben állást foglal és javaslattevő joga van norma alkotásra,

b) az egyedi kutatósetikai engedélyezési eljárásokban döntési joggal rendelkezik,

- c) kutatásetikai normaszegés gyanúja esetén hivatalból vagy panasz alapján vizsgálatot folytat, szükség esetén etikai eljárást kezdeményez,
- d) javaslatot tehet a rektor részére munkáltatói intézkedés megtételére, polgári jogi igény érvényesítésére, büntetőeljárás kezdeményezésére.

(2) Az EKB jogosult az általa engedélyezett egyetemi kutatásokat esetileg hivatalból, vagy panasz bejelentésre ellenőrizni. Ennek keretében jogosult a kutatás dokumentációjába betekinteni, kérdéseket írásban és szóban is feltenni a kutatás bármely résztvevőjéhez. Az EKB az ellenőrzés eredményről jelentést készít a rektor és az Egyetemi Tudományos Tanács részére. Az ellenőrzött kutatásvezető, szakmai vezető, vagy bármely kutatást végző köteles az EKB-val, vagy az általa felkért ellenőrzést végző személlyel együttműködni. Az EKB az ellenőrzés során feltárt, a kutatásetikai engedélynek nem megfelelő magatartás esetén kutatásetikai eljárást kezdeményez.

(3) Az EKB jogosult a 27. § (1) bekezdés szerinti hatásköreit esetileg a Kari Kutatásetikai Bizottságra átruházni és felkérni a feladat és hatáskörébe tartozó ügyben való eljárásra, határozat vagy állásfoglalás meghozatalára.

28. § (1) Az EKB a beérkezett kérelmek alapján a kívánt gyakorisággal, de legalább félévente egyszer ülésezik. Az ülést az elnök hívja össze e-mailben az ülést megelőző 3 nappal, az ülés időpontjának, helyének és a napirendjének megjelölésével.

(2) Az EKB elektronikus úton is tanácskozhat, vagy a személyes tárgyalásra elektronikus úton is bejelentkezhet a tag, vagy szakértő a titkár által létrehozott online kollaborációs platform alkalmazásával (pl. MS-Teams). Ez esetben az EKB elnöke által előterjesztett határozati javaslatáról a Bizottság tagjai e-mailen döntenek.

29. § Az EKB ülései nem nyilvánosak, de az EKB döntése alapján az elnök, vagy tag kezdeményezésére nyilvános ülés tartható. A zárt ülésen részt vehet az EKB titkára, szükség esetén az adott napirendi pont tárgyalásán a felkért szakértő.

30. § (1) Az EKB határozatképes, ha az adott napirend tárgyalása során mindhárom tagja jelen van (személyesen vagy elektronikusan).

(2) Az EKB a döntéseit az adott napirend tárgyalása során nyílt szavazással, a jelenlévő szavazati joggal rendelkezők egyhangú szavazatával hozza.

31. § (1) Az EKB határozati formában állásfoglalást hoz vagy engedélyről dönt. A határozatot az elnök adja ki. Az állásfoglalások és az engedélyezési ügyekben hozott határozatok érdemi részét az egyetemi honlap kutatási oldalán az EKB titkára teszi közzé.

(2) A kutatásetikai engedélyeknek a 7. sz. melléklet szerinti minimum adatokat kell tartalmaznia.

32. § A kutatásetikai engedély ügyében hozott határozat a kutatásvezetőre, kutatóra és minden a kutatásban résztvevőre nézve kötelező, attól eltérni nem lehet.

33. § Az EKB határozatait - állásfoglalást, egyedi ügyben hozott határozatot - nyilvántartja. Az EKB a kari kutatásetikai bizottságok által kiadott kutatásetikai engedélyekről is nyilvántartást vezet.

Kari Kutatásetikai Bizottság

34. § (1) Az Egyetem karai kötelesek Kari Kutatásetikai Bizottságot létrehozni.

(2) A Kari Kutatásetikai Bizottság feladata a kari kutatások kutatásetikai engedélyeinek kiadása.

(3) A Kari Kutatásetikai Bizottság a kutatásetikai engedélyek ügyében a 35. - 38. § rendelkezései szerint jár el és a 31-33. § szerint hoz határozatot. A határozatok 1 példányát köteles az egyetemi kutatásetikai engedélyeket nyilvántartó EKB-nak megküldeni.

(4) A Kari Kutatásetikai Bizottság a (2) bekezdésben foglalt kivétellel nem jogosult az EKB feladat és hatáskörébe tartozó ügyekben eljárni, kivéve, ha erre az EKB a 27. § (3) bekezdés szerint felkéri.

(5) A Kari Kutatásetikai Bizottságok struktúráját és ügyrendjét a kari kutatásetikai szabályzatban kell meghatározni.

Kutatásetikai engedély

35. § A kutatásetikai engedélyezési eljárás célja kutatások etikai, adatvédelmi és integritási vizsgálatának előzetes elvégzése. Az eljárás a kutatás és a jelen szabályzat normáinak összhangját vizsgálja.

36. § (1) Kutatásetikai engedélyt kell kérnie minden olyan kutatás kutatásvezetőjének, aki

a) az Egyetem oktatója, kutatója,

b) a kutató az Egyetem nevének felhasználásával, egyetemi affiliációval végzi a kutatást, és a kutatás

d) direkt hatást gyakorol a kutatás résztvevőire, befolyásolja a mindennapi életüket, veszélyeztetheti őket vagy a magánéletüket,

e) veszélyezteti a kutatókat, a kutatást lebonyolító munkatársakat,

f) területén több különböző (állami, civil, üzleti) érdek ütközik, amelyet körültekintően kezelni kell,

g) során saját érdekei ütköznek az érintettek érdekeivel,

h) kapcsán személyes adatok kezelésére kerül sor.

37. § Nem kötelező a Kutatásetikai engedély megszerzése, ha

a) a kutatás tartalma vagy a kutató egyéb affiliációja miatt a kutatáshoz már kiadott kutatásetikai engedélyt valamely hazai vagy nemzetközi kutatásetikai testület,

b) a kutatás kizárólag anonimizált adatok másodelemzésével történik, amelyek esetén a személyazonosság felfedése kizárt,

c) a kutatás kizárólag nyilvános adatok (publikációk, közzétett források) elemzésén alapul,

d) a kutatás alapszakos vagy mesterszakos szakdolgozat megírásához, műhelymunka kutató- és projektóráinak keretében vagy egyéb órai keretek között zajlik, azonban ezekben az esetekben a részt vevő hallgatóknak Kutatásintegritási nyilatkozatot (1. sz. melléklet) kell aláírniuk, amennyiben az előző két pontban rögzített feltételek egyébként fennállnak. A felelős témavezetőnek, illetve oktatónak az aláírt nyilatkozatokat a kutatás lezárultát követő vizsgaidőszak végéig, vagy – ha a kutatás tovább tart – a személyes adatok kezelésének befejezéséig kell megőriznie, majd gondoskodnia kell azok megsemmisítéséről. Szakdolgozat esetén, amennyiben a szakdolgozat nem került titkosításra, a szerzőnek nyilatkoznia kell arról, hogy a dolgozat részben vagy teljes egészében tehető nyilvánossá.

e) a kutatásra TDK, OTDK, ÚNKP vagy egyéb ösztöndíj keretében alap- vagy mesterszakos képzéshez kapcsolódóan kerül sor, és a kutatásetikai engedély megszerzését a folyamat során nem írják elő, azonban ezekben az esetekben is kötelező a Kutatásintegritási nyilatkozat kitöltése és megőrzése a pályázat, illetve versenyfolyamat lezárultát (beleértve az ellenőrzési időszakot is) követő félév végéig, vagy – ha az tovább tart –, a személyes adatok kezelésének befejezéséig, majd gondoskodni kell annak megsemmisítéséről.

38. § (1) A Kutatásetikai engedélyezési eljárás kérelemre induló eljárás, a Kutatásintegritási űrlap (3. sz. melléklet) benyújtásával kezdeményezhető. A Kutatásintegritási űrlapot és mellékleteit a kutatásvezető nyújtja be a Kari Kutatásetikai Bizottság, ennek hiányában az EKB (a továbbiakban együtt: Bizottság) elnökének címezve elektronikus formában digitális aláírással ellátva legkésőbb 10 munkanappal a Bizottság következő ülése előtt.

(2) A Bizottsághoz beérkező Kutatásintegritási űrlapot és mellékleteit a titkár formai szempontból ellenőrzi. Formai hiba esetén 3 munkanapon belül a titkár hiánypótlásra szólítja fel az érintett kutatásvezetőt. A formai szempontból helyes Kutatásintegritási űrlapra a titkár felvezeti a kutatás sorfolytonos egyetemi azonosító számát, mely számot az EKB titkárától kell megkérnie.

(3) A Bizottság elnöke a formai szempontoknak megfelelő és legalább a Bizottság következő ülése előtt 10 munkanappal kézhez kapott Kutatásintegritási űrlapokat megküldi a bizottság tagjainak. A Bizottság soros ülésén értékeli a benyújtott űrlapokat (Kutatásintegritás értékelő űrlap 5. sz. melléklet). Az értékelés tartalmazza a döntést, az esetleges kockázatok értékelését, valamint a döntés indoklását.

(4) A döntést követően

- a) helytadó döntés esetén a Bizottság határozati formában azonosító számmal ellátott Kutatásetikai engedélyt ad ki, amely a Bizottság döntésével módosított Kutatásetikai értékelőlapnak felel meg,
- b) elutasítás esetén a Bizottság írásbeli tájékoztatást ad a benyújtónak indoklással iránymutatást adva a sikeres benyújtáshoz. Az elutasító döntés ellen fellebbezésnek helye nincs.

(5) A 6. sz. melléklet szerinti kutatásetikai engedély minta tartalmazza a kutatásetikai engedélyek minimális formai és tartalmi elmeit, melyet a Bizottság esetileg kiegészíthet.

Kutatásetikai vizsgálat

39. § A kutatásetikai vizsgálat célja a már folyamatban lévő vagy lezajlott kutatások során felmerült etikai, integritási problémák vizsgálata és indokolt esetben javaslattétel a felmerült problémák kezelésére. A kutatásetikai vizsgálat célja kifejezetten a kutatások tudományos integritásának biztosítása.

40. § (1) A Bizottság köteles kutatásetikai vizsgálatot indítani az Egyetem oktatója, kutatója által vezetett kutatásra vonatkozó panasz esetén.

(2) A Bizottság vizsgálhat bármilyen egyetemi affiliációval rendelkező kutatást (hivatalbóli eljárás).

41. § (1) Az eljárást bárki kezdeményezheti a Kutatásetikai vizsgálati űrlap (7. sz. melléklet) kitöltésével.

(2) A Bizottsághoz beérkező Kutatásetikai vizsgálati űrlapot és mellékleteit a titkár formai szempontból ellenőrzi. Formai hiba esetén 10 munkanapon belül a titkárság hiánypótlásra szólítja fel a panasz benyújtóját.

(3) A Bizottság elnöke a formai szempontoknak megfelelő Kutatásetikai vizsgálati űrlap alapján az érintett kutatásvezetőtől bekéri az érintett kutatás dokumentációját. A kutatás vezetőjének 5 munkanap áll rendelkezésére a dokumentáció átadására. A Bizottság elnöke a Bizottság következő ülése előtt legalább 5 munkanappal kézhez kapott Kutatásetikai vizsgálati űrlapot és a kutatási dokumentációt a bizottság két tagjának véleményezésre megküldi.

(4) A Bizottság elnöke szakértő bevonásról is dönthet. Szakértő az Egyetemmel foglalkoztatási jogviszonyban álló kutató lehet. Kivételesen indokolt esetben, összeférhetetlenség esetén más felsőoktatási intézmény kutatója is bevonható szakértőként az eljárásba. Szakértő bevonása esetén a Kutatásetikai vizsgálati űrlapot és a kutatási dokumentációt az elnök megküldi a szakértőnek. A szakértő a megküldött űrlapot és a kutatási dokumentációt értékeli, véleményét 14 napon belül megküldi a Bizottság tagjai részére.

42. § (1) A megküldött űrlapot a Bizottság értékeli. Az értékelés tartalmazza a megfogalmazott probléma véleményezését, a kutatásvezetőnek megfogalmazott esetleges kérdéseket, szükség esetén a javasolt korrekciós lépéseket (pl.: helyreigazító közlemény, publikáció visszavonása stb.).

(2) A Bizottság a napirendre vett Kutatásetikai vizsgálat tárgyalására meghívhatja a panaszost és a kutatásvezetőt, dokumentumokat kérhet be az Egyetem szervezeti egységeitől és a kutatás résztvevőitől, jogosult nyilatkozatot kérni a kutatás résztvevőitől és az Egyetem foglalkoztatottjaitól, hallgatóitól. A Bizottság az előzetes véleményt megküldi a kutatásvezetőnek. Ezt követően a Bizottság egyhangú állásfoglalást hoz. Amennyiben a Bizottság egy ügy kapcsán nem tud egyhangú állásfoglalást kialakítani, legfeljebb egy alkalommal az ügy elnapolható.

43. § (1) A Bizottság az ügyben hozott állásfoglalásáról írásban tájékoztatja a panaszost és a kutatásvezetőt.

(2) Amennyiben az állásfoglalás szerint sérült a kutatásintegritás vagy kutatásetikai normák sérültek, a Bizottság az állásfoglalását további intézkedésre megküldi a rektornak. A rektor az állásfoglalás megállapításai alapján

- a) etikai eljárást kezdeményezhet,
- b) munkáltatói intézkedést hozhat,
- c) polgári jogi igény érvényesítésére eljárást indíthat,
- d) büntetőeljárást kezdeményezhet.